

Dobré zprávy:

Časopis Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové ročník 8 (2016) : č. 3 – září

Vzdělání jako
investice

Beseda o inkluzi

Mimořádná příloha

Inkluze – Příběhy psané
životem

Rozhovor s Františkem Kopeckým
o potřebě moudrosti na obou stranách aneb

Hledání maxima z možného

Editorial

Inkluze ve vzdělávání = správný směr

Vážení přátelé,

prinášíme vám nové číslo časopisu *Dobré zprávy*. Tentokrát se věnujeme inkluzi ve vzdělávání. Jde o téma, které v posledních měsících vzbuzuje emoce v médiích, přičemž se paradoxně v praxi inkluze ve vzdělávání uplatňuje již řadu let. Podle vyjádření Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy má osmdesát procent běžných škol zkušenosti s inkluzivním vzděláváním a už dnes vzdělává děti, které by mohly chodit do speciálních škol.

V rámci našeho dlouholetého stipendijního programu *Fond vzdělání* již přes dvacet let podporujeme talentované děti a mladé lidi s handicapem, kteří by si bez finanční podpory studium nemohli dovolit. Díky tomu, že mohli studovat v běžných školách, dokázali plně rozvinout svůj talent a stát se úspěšnými a užitečnými pro naši společnost. Potvrzují to například příběhy Jiřího Zemana, absolventa Právnické fakulty Masarykovy univerzity a dnes asistenta soudce Ústavního soudu, Kateřiny Vítové, absolventky dvou fakult (filozofické a právnické) na UK v Praze a dnes obhájkyně práv klientek porodnické péče, a celé řady dalších, kteří vystudovali navzdory těžkému zdravotnímu postižení či obtížné sociální situaci. Ti všichni a řada dalších nám dokazují, že zvolená cesta inkluze je správný směr.

V aktuálním čísle časopisu se dočtete o zkušenostech partnera *Fondu vzdělání* – ČSOB, a také studentů, kteří neohledně na své určité postižení získávají či získali vzdělání právě na všeobecných školách. Připomeneme si příběh gymnázia v Hellichově ulici v Praze, které jako jedna z prvních škol u nás uplatnilo zásadu rovného přístupu ke vzdělání. Krátce se slovem a ve fotografiích vrátíme k debatě v *Knihovně Václava Havla*, zaměřené na inkluzivní vzdělávání v kontextu uznávaných společenských hodnot a principů, kterou jsme pořádali letos začátkem června.

Přeji vám, milí čtenáři, příjemné čtení a všem studentům a jejich učitelům úspěšný začátek nového školního roku ve znamení inkluze.

Monika Granja
ředitelka Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové

Z obsahu...

Rozhovor s...

Františkem Kopeckým o počátcích inkluze v prostředí české školy

[strana 3]

Téma

Inkluze ve vzdělávání: Proč ANO, proč NE?

[strana 5]

Vzdělání vnímáme

jako nejdůležitější investici – ČSOB podporuje znevýhodněné studenty

[strana 7]

Beseda

na téma inkluze pohledem objektivu i slovem

[strana 8]

Děkujeme, paní Věro!

Rozloučení s Věrou Čáslavskou

[strana 10]

Aktuálně

ze života VDV

[strana 11]

Rozhovor s Františkem Kopeckým O potřebě moudrosti na obou stranách aneb

Hledání maxima z možného

Dvacet let stál v čele školy, která se jako první rozhodla přijmout mezi své žáky pět zdravotně postižených studentů. Psal se rok 1990 a RNDr. František Kopecký byl nově jmenovaným ředitelem Gymnázia Jana Nerudy v Praze v Hellichově ulici. O inkluzi se v té době ještě nemluvilo, také žádná speciální nařízení ohledně začleňování handicapovaných studentů do proudu všeobecného vzdělávání neexistovala. Chtělo to velké odhodlání a odvahu, dokonce musel čelit stížnosti na sebe až u náměstka ministra školství. Ale vydržel! A dnes, po čtvrtstoletí, pracuje běžně s postiženými žáky cca 70 % základních škol.

● Co vás přivedlo k tomu, že jste se stal „průkopníkem“ v začleňování dětí s nějakým postižením mezi běžné žáky?

Může za to příběh z mého dětství, který často vyprávím a jenž ve mně zanechal nesmazatelnou stopu. V mém rodišti žili vynikající vzdělaní manželé, jimž se narodil hluchoněmý syn. Aby mu život usnadnili, udělali něco, co vlastně bylo tím nejhorším, co se mohlo stát. Jeho handicap se mu snažili vynahradiť takovou ordinovanou péčí, že se sám nenaučil žít v reálném životě. A když jeho rodiče zemřeli, opustili ho jeho nejbližší, celou vesnici si znepřátelil a nakonec spáchal sebevraždu. A já jsem od té doby věděl, že „takhle ne“!

● Proto jste přijal na gymnázium děti z Jedličkova ústavu, když o to jejich rodiče požádali?

Přijal, ale s tím, že se k nim budeme chovat stejně jako k jakémukoliv jinému studentovi. Samozřejmě každý máme k něčemu vlohy, když dítě nemá třeba ruku, nemůže psát, obecně ale je třeba hledat všechny možnosti a cesty, jak tyto děti nechat žít běžný život s jejich vrstevníky.

● Musel jste čelit velkým překážkám, aby se to prosadil?

Víte, pro nás jako národ je bohužel typické, že ten, kdo je o něco požádán, najde rychle důvod, proč to nejde a nepůjde. V tom vidím základní problém. Já mám životní přesvědčení, že vždycky je třeba hledat –

v rámci norem – cesty, aby to šlo, ať už se jedná o cokoliv.

● To vyžaduje velkou osobní odvahu.

Samozřejmě, že člověk zároveň musí být ochoten vzít za to na sebe zodpovědnost i určitý stupeň rizika, které se s tím pojí. Ale pokud jsem přesvědčený, že konám dobře, tak z té cesty neuhnu. S tímto vědomím jsem do toho šel, a ono se opravdu leccos podařilo. Navíc, já jsem měl jistou výhodu...

● Jakou?

Jak bych to tak řekl? Nejlépe příkladem, jelikož jsem učitelem matematiky a fyziky a příklady jsou mi blízké. Já totiž mám protekci až na těch úplně nejvyšších místech (*významný pohled vzhůru do nebe*) a na tato místa jsem vždycky spoléhal.

● O vaší motivaci a vnitřním přesvědčení tedy už něco víme. Jak jste ale přesvědčil své okolí?

Svolal jsem na škole tzv. maminy sboru, tedy kolegyně, které kolegové respektovali jako osobnosti, a sdělil jsem jim svůj úmysl – a ony souhlasily. Pak jsem se stal zástupcem sboru a rodiče oněch pěti žáků z Jedličkova ústavu a projednali jsme situaci s tím, že z toho nebudeme dělat žádnou vědu. Dokonce jsem odmítl návrh, že bychom na to měli třídy, kterých se to dotkne, připravit. To jsem považoval za nesprávné, neboť tím bychom dali žákům podnět, že jde o nějakou nenormálnost. Takže NE!

● A šlo to tak splavně, jak jste očekával?

Maminka dívky, která byla na vozíku, měla obavu, jak se dcera do školy dostane, když

jsme tehdy neměli bezbariérové přístupy. Řekl jsem jí, že může s dcerou chodit do školy, aby se přesvědčila, jak to bude fungovat. Po dvou měsících sama přestala, neboť viděla, že spolužáci vždycky dívku i s vozíkem vzali a přenesli ji tam, kde bylo potřeba. Pravda, měl jsem obavu, co by se mohlo stát, kdyby dívka spadla atd., ale já jsem ten samotný fakt, že tato postižená slečna může u nás ve škole být, považoval za tak závažný, že jsem na sebe vzal i tuto rizika.

● Co další handicapovaní studenti?

Maminka dalšího se strchovala, že až se její syn bude muset o přestávce stěhovat do učeben ve vyšších patrech, chlapec znervózní z toho, že se nestihne přemístit. Tenkrát mi nahrálo to, že hoch chodil do autoškoly, takže jsem se maminky zeptal, zda si dovede představit, že pojedou v autě sám a dostane se do situace, kdy se bude muset rozhodovat a třeba ve spěchu. Zamyslela se, a zabralo to. Nakonec vše probíhalo bez problémů, spolužačky chlapci sbalily knihy, spolužáci mu pomohli s přesunem – a bylo.

● Máte v rukávu příběh do třetice?

Další student měl těžký kožní defekt s následnou deformací končetin. Když jsme s žáky jeli na hory, neviděl jsem důvod, aby s námi nejel. Vozil se s kopečka dolů na bobech, ne na lyžích, ale co bylo hlavní – byl společně s celou svojí třídou. S jeho maminkou jsem sepsal smlouvu, aby s námi mohla jet jako pomocný pedagogický dozor nebo jako zdravotnice, to si už přesně nepamatuji, ale hlavně bylo po problému. Prostě všechno, všechno ▶▶▶

Irena Šatavová
Foto: Zdeněk Chrapek

Hledání maxima... pokračování rozhovoru s Františkem Kopeckým

jde! Nehledal bych v tom vědu, ale možnosti na obou stranách, jak ty věci řešit.

- **Z vašich slov vyvozují, že jste zastáncem inkluzivního vzdělávání, o němž se v současnosti diskutuje.**

Já jsem z té diskuze nabyl dojmu, že inkluze se stala jakousi povinností, nikoliv možností. V tom případě bych byl určitě proti, protože taková věc se nedá vynucovat. Musí být snaha a dobrá vůle na obou stranách: jednak rodiče dítěte, o jehož inkluzi se jedná, musí být přesvědčeni, že to bude ve prospěch jejich dítěte, jednak stejným způsobem musí postupovat i škola, s níž rodiče jednají. Nikomu bych nic nenařizoval.

- **Novela školského zákona však v paragrafu 16 vyjmenovává podpůrná opatření pro vzdělávání žáků se speciálními potřebami, která je škola povinna plnit. To už není o dobrovolnosti.**

No právě – v této souvislosti bych se ptal, zda na to mají školy připravený personál. Jak jsou na to připravováni budoucí učitelé na fakultách? Proč je speciální pedagogika samostatný studijní obor a proč není povinnou součástí přípravy všech studentů pedagogiky? Zdá se mi to tak trochu hurá systém.

- **Čili vidíte nedostatky v přípravě lidí?**

Těžšíště problému vidím v ekonomicko-technické nepřipravenosti lidí. Všechna léta s oblibou tvrdím, že střední hodnota nás všech se „opičí“, a to nemyslím ve špatném slova smyslu. Drtivá většina dětí se prostě opičí po svých rodičích, čili v dospělosti pak se svými vlastními dětmi jednají stejně, jako s nimi jednali jejich rodiče. A úplně stejně to platí i o učitelích. Fascinovalo mě, že z pedagogických fakult vyšli učitelé, kteří byli krátce po absolutoriu kritizováni svými vlastními učiteli z fakulty. Proto říkám: Učte budoucí učitele tak, jak si představujete, že oni mají učit všechny své žáky, tedy i ty handicapované. Předved'te jim to!

- **A co společnost? Ta je na inkluzi podle vás připravená?**

To je druhý problém! Leccos sice můžeme

„Já jsem se v životě naučil žít s bolestmi nejrůznějšího druhu. Beru je jako součást života a místo nich vnímám radost, že tu mohu být,“ vyznává se František Kopecký.

nadiktovat, ale ani zlatý zákon nenapraví postoje společnosti k handicapovaným. Část lidí se na ně stále dívá jako na přítěž a pronášejí věty, jako že nemají co dělat mezi „našimi“ dětmi ve škole. A to zaznívá i od zdánlivě vzdělaných lidí.

” *„Musí být snaha a dobrá vůle na obou stranách: jednak rodiče dítěte, o jehož inkluzi se jedná, musí být přesvědčeni, že to bude ve prospěch jejich dítěte, jednak stejným způsobem musí postupovat i škola, s níž rodiče jednají. Nikomu bych nic nenařizoval.“*

- **Znáte řešení?**

Já sázím na osobní příklad. Myslím, že výchovu k inkluzi nejde oddělit od celkové výchovy společnosti, která zahrnuje například i vztah ke starým a nemocným lidem – abychom zase neoddělovali jenom jednu věc. Společnost potřebuje vychovávat celkově, takže výchovu k inkluzivnímu vzdělávání bych bral jako součást obecné výchovy.

- **Když se vrátíme znovu k otázce inkluze: je to tedy po tom, co jste vyslovil, dobrá věc?**

Já bych dětem s postižením ve vzdělání nebránil, ale nemůže to být jednostranná záležitost. Moudrost musí být přítomna na obou stranách. Inkluzi nelze vynucovat po škole, pokud technické věci nejsou připraveny a přineslo by to problémy, které inkluzi nedovolí. Každý případ je třeba řešit individuálně. Postupoval bych pokaždé stejně: zjistil bych si zázemí dítěte a možnosti školy a pak bych hledal maximum možného.

- **Vidím, že pro věc jste stále zapálený, přestože jste už před pár lety odešel do důchodu. Nestýská se vám po vaší práci?**

Asi vás překvapím, ale nestýská. Ode mne to bylo uvážené rozhodnutí, neboť si myslím, že život má různé etapy. Té mé „služby vlasti“, jak říkám, bylo myslím dost. Mému nejmladšímu synovi bylo 8 let, když jsem šel do funkce, a když jsem odcházel, tak už měl sám pět dětí. Nyní jsem rád, že jsem se dožil vnoučátek od svých pěti dětí. Nejstaršímu vnukovi bude 14 let a nejmladší slečna oslavila nedávno dva roky. A já jsem vděčný, že jsem se toho dožil a mohu svá současná léta prožívat s nimi.

- **Je hezké, že při téhle své životní filozofii jste zůstal věrný Fondu vzdělání při VDV, kde jste i nadále jeho členem.**

Ano, protože to považuji za práci velmi důležitou a pokud mohu prospět, tak velmi rád. ●

Inkluze ve vzdělávání: Proč ANO, proč NE?

Inkluze je slovo, které běžně používají především matematici. Pochází z latinského *inclusio* a znamená zahrnutí nebo přijetí do nějakého celku. Inkluze coby vztah mezi množinami – ano, na to si možná někteří z nás ještě ze školy vzpomenu. Jako odborný termín se inkluze dostala také do slovníků přírodovědců, například v mineralogii, ale i v sociologii, lingvistice a – vzdělávání. A to je téma, které nás dnes zajímá.

Společné rysy sociální inkluze a inkluzivního vzdělávání

Sociální inkluze představuje nejen formální zahrnutí lidí se zdravotními handicapy, příslušníků etnických a kulturních menšin, propuštěných vězňů, mladistvých delikventů, uprchlíků či přistěhovalců, ale i válečných veteránů do společnosti nebo organizace, nýbrž také jejich přijetí ze strany ostatních členů skupiny. Vyžaduje tedy změnu postoje od rezignovaného „musíme je vzít mezi sebe“ k uvědomění, že každý člověk je nějak odlišný.

A v tom je téměř totožná s inkluzí ve vzdělávání, neboli s tzv. inkluzivním (společným) vzděláváním, o němž se hodně diskutuje a které má svoje příznivce stejně jako odpůrce. Je založeno na přesvědčení, že všichni žáci mají právo být vzdělávání ve skupinách se svými vrstevníky a že mohou mít anebo mají prospěch ze vzdělávání ve školách v místě bydliště. Čili jde o proces začleňování dětí se specifickými potřebami do hlavního proudu vzdělávání, jenž je jakýmsi protipólem umístěování postižených dětí do speciálních škol a ústavů, kde by žily vyloučeny z komunity svých vrstevníků. Tím se netvrdí, že by speciální školy u nás už neměly mít své místo. Jistě existují i takové druhy handicapů, kdy je vzdělávání ve speciálních školách tím nejlepším a asi i jediným způsobem, jak lidem s určitým postižením umožnit co nejvolněji a svobodně žít v rámci jejich omezení.

Vyhláška, ba ani zákon nestačí

Podstatné na inkluzivním vzdělávání je, že jde o proces dlouhodobý a nemůže jej prosadit jen nějaká vyhláška, nařízení či zákon. K úspěšnosti inkluzivního vzdělávání je toho potřeba podstatně více.

Student se specifickými potřebami by měl mít možnost, aby se mohl do inkluzivního

vzdělání sám dle vlastního uvážení rozhodnout. K tomu potřebuje mít silnou vnitřní motivaci, aby toto vzdělávání absolvoval a dokázal se – nehledě na svůj handicap – vyrovnat svým spolužákům, byť třeba s jistými úlevami ze strany školy.

Škola je druhým hráčem, který musí do hry vstoupit dobrovolně. Novela školského zákona ukládá, jaká podpůrná opatření musí školy splnit, aby se zlepšil jejich přístup ke vzdělávání žáků se specifickými potřebami. Má však škola také možnosti tato opatření zavést do života? Tam, kde pro to nejsou vytvořené dostatečné podmínky, nejspíš nebude možné (a ani vhodné) tato opatření zrealizovat, jakkoliv to škola ukládá litera zákona. Jsou učitelé dostatečně proškoleni, aby mohli kvalifikovaně a citlivě žákům se

speciálními potřebami poskytovat pomoc a podporu? Mají k tomu potřebné znalosti? Je dost osobních asistentů, kteří budou žáky se speciálními potřebami doprovázet, bude-li to nezbytné? Dostávají tito asistenti za svou práci odpovídající odměnu? To jsou některé z otázek, jejichž vyřešení bude odpovědí na to, zdali se inkluze ve vzdělávání skutečně prosadí a – uspěje.

Ale ani to nebude stále stačit. Bez toho, aby okolí a společnost vykazaly jistou toleranci, vstřícnost a pochopení pro lidi s „jinakostí“, zůstane úspěch v nedohlednu. Okolí studentů se zvláštními potřebami, a to nejen v rámci školy, ale obecně v celé společnosti, musí překonat jisté předsudky a zkratkovitá jednání, které leckde stále přetrvávají. Studenti se speciálními potřebami nebudou mít ▶▶

David Půlpán se narodil s jednou nohou kratší, a přesto se ve sportu uplatnil i mezi nehandicapovanými sportovci, s nimiž trénoval bez ohledu na své postižení, a letos se stal mistrem světa ve stolním tenise handicapovaných do 23 let.

*Křemen s inkluzemi
plynu a ropy
(Balúčistán, Pákistán).
Je krásný, vidíte?*

hned běžné návyky většinové společnosti, neovládají třeba dobře jazyk či se nedokáží okamžitě přizpůsobit společenským instancím a zvyklostem. To bude vyžadovat jisté pochopení a toleranci všech ostatních, tedy změnu jejich myšlení a přístupu k lidem s „jinakostí“.

Zisk pro všechny zúčastněné

To podstatné, co inkluze ve vzdělávání přináší, je několikerý zisk. Za prvé, studenti se speciálními potřebami studující se svými vrstevníky v normálních školách si v této komunitě ověří, že mohou studovat stejně jako jejich spolužáci, a tím sami sebe i ostatní přesvědčí o své ceně, čímž se posílí jejich sebevědomí, a tedy i uplatnitelnost ve společnosti. Další přínos není o nic menší a získává ho celá přijímající skupina, ať už jde o spolužáky ve třídě, učitele, zaměstnance, sousedy. Ti se přesvědčí, že umí přijmout „jinakost“ a že se tím sami obohacují a získávají na ceně „lidskosti“. A tím vším se zároveň obohacuje celá společnost.

Pohled z druhé strany

V příloze dnešního čísla Dobrých zpráv najdete rozhovory se sedmi současnými či bývalými studenty, kteří mají s inkluzivním vzděláváním osobní zkušenost. Jejich příběhy nás naladí na vlnu vnímavosti. Mnohé pravdy, které při tom vyslovili, stojí za zapamatování, i když už je vlastně sami dobře známe.

Třeba **David Půlpán** (vrozená vada na dolní končetině) říká, že „v útlém věku nejvíce záleží na tom, jak je dítě integrováno a socializováno do společnosti a mezi zdravé děti“. On sám měl dle svých slov velké štěstí v tom, že kolem něj byli (a stále jsou) skvělí lidé, počínaje rodiči a nejbližšími příbuznými přes vrstevníky, se kterými si téměř každý den chodil hrát na hřiště. Třeba podotknout, že David se narodil s jednou nohou kratší, a přesto se ve sportu uplatnil i mezi nehandicapovanými sportovci, s nimiž trénoval

bez ohledu na své postižení, a letos se stal mistrem světa ve stolním tenise handicapovaných do 23 let a mezi jednotlivci bez rozdílu handicapu obsadil 2. místo.

Aneta Gavendová (dětská mozková obrna) se při studiu na střední škole setkala i s ústrky od některých zdravých spolužáků. To ji ale nakonec posílilo, neboť „na vlastní kůži jsem se setkala s tím, že život není růžový“, říká Aneta, „a lidé nejsou jen přízniví, ochotní a milí, ale že je nutné vypořádávat se s různými názory a pohledy, brát život takový, jaký je, překonávat bariéry, a to jak ty hmatatelné, tak i z pohledu různých lidí. Umožnilo mi to dokázat sobě a ostatním, že jsem člověk jako každý jiný, se stejnými možnostmi mít práci, kamarády, zájmy, rodinu, děti, byt a užívat si radosti i starosti života.“

” *Je třeba snažit se
o vzájemnou toleranci
a pochopení, mít snahu
hledat kompromis, schopnost
najít a uznat vlastní hranice
možností, ale zároveň i být
ochotný hledat nové cesty
a způsoby, jak tyto
hranice rozšiřovat.*

Lukáš Kosina

Zajímavou zkušenost ohledně přístupu k lidem s postižením získal **Jan Vrba** (sluchové postižení) v Asii, kde si lidé všimli jeho handicapu. „Hned se zajímali, co a jak to funguje. Tento typ určité zvědavosti byl pro mě lepší, neboť jsem viděl jejich zájem a cítil jsem se o to více členem společnosti,“ sděluje svůj postřeh.

Mgr. Jana Havlová (neslyšící) si vzpomíná, že zpočátku vlastně ani moc nevnímala, že

se od ostatních dětí něčím liší. „Dokonce mi spolužáci na základní škole záviděli můj kochleární implantát, neboť si mysleli, že je to tehdy moderní walkman,“ dodává se smyslem pro humor. Svou jinakost ale pocítovala více na gymnáziu, a proto svému okolí dokazovala, že ji sluchové postižení neomezuje. „Naopak mě motivovalo jít za cíli, které jsem si stanovila,“ prohlašuje.

Michael Červinka hovoří o tom, jak je důležitý vnímavý a poučený pedagog. „Od první třídy se mi hodně věnovala moje třídní učitelka, která si nastudovala, jak mě má učit a jak má se mnou komunikovat. Mě to moc motivovalo, stejně jako pokaždé, když mě chválila,“ dokumentuje důležitost připravenosti pedagogů.

Barbora Antonovičová (dětská mozková obrna) přidává, že pomoc rodiny je stejně tak důležitá. Je přesvědčená, že bez velké snahy jejích rodičů o to, aby navštěvovala běžné školy, by se ke studiu na právnické fakultě asi nedostala. Ale zdůrazňuje též oboustranný přínos inkluze při své integraci do běžné třídy. „Z mého pohledu obohatila výrazně obě strany – mě v tom, že jsem měla možnost být v kolektivu zdravých vrstevníků, a spolužáci si z toho doufám odnesli to, že člověk na vozíku může být stejně chytrý jako oni, ale třeba i to, jak se chovat k lidem na vozíku a pomáhat ostatním.“

Lukáš Kosina (dětská mozková obrna) tvrdí to, co zaznělo i ve výpovědích ostatních dotázaných: „Důležité je nevzdávat se, nenechat se odradit, s rozvahou a odhodláním posouvat hranice vlastních možností a věřit ve vlastní schopnosti.“ A pravdu má dozajista i v tom, když říká, že každý problém je v lidech a o lidech. „Je třeba snažit se o vzájemnou toleranci a pochopení, mít snahu hledat kompromis, schopnost najít a uznat vlastní hranice možností, ale zároveň i být ochotný hledat nové cesty a způsoby, jak tyto hranice rozšiřovat.“

Všem jim za jejich názory a sdílení jejich poznatků děkujeme ●

Irena Šatavová, foto: z archivu Davida Půlpána a Wikimedia Commons

ČSOB podporuje znevýhodněné studenty již více než dvacet let:

Vzdělání vnímáme jako nejdůležitější investici do života!

Pojem inkluze jako začleňování dětí se specifickými potřebami do hlavního proudu vzdělávání u nás zatím příliš nezdomácněl. ČSOB se však danému tématu věnuje už dlouhodobě a formami stipendií pomáhá znevýhodněným dětem, aby mohly studovat dle svých schopností. Proto jsme položili několik otázek na toto téma Aleně Králíkové, která v ČSOB pracuje na pozici manažerky společenské odpovědnosti.

● **Proč považujete tuto aktivitu za potřebnější než jiné formy dárcovství?**
ČSOB podporuje studenty s handicapem v jejich studiu na střední, vyšší odborné či vysoké škole ve spolupráci s VDV již přes 20 let prostřednictvím společného Fondu vzdělání. Vzdělávání a úroveň vzdělanosti dlouhodobě pro banku představují témata, která považuje za určující pro to, jakým směrem se naše společnost ubírá. Bylo tomu tak již před tím, než se začal skloňovat termín společenská odpovědnost a udržitelnost a než vznikly první CSR strategie, a platí to i nadále – možná ještě významněji. Dokladuje to i fakt, že jsme v předchozích letech zvýšili každoroční příspěvek do fondu.

Vzdělání, zvážíme-li finanční pohled našeho podnikání, vnímáme jako nejdůležitější investici do života. Z tohoto pohledu je nenahraditelné promarnit nadání šikovných dětí, kdyby kvůli handicapu nemohly vystudovat vytoužený obor či školu. Odrazilo by se to dále v jejich životech – ať už ve spokojenosti či soběstačnosti, ale i v úspěšnosti.

● **Co se změnilo za uplynulá dvě desetiletí, kdy ČSOB studenty formou stipendií podporuje?**

Z Fondu vzdělání udělujeme pravidelná či jednorázová stipendia studentům se zdravotním handicapem i studentům z dětských domovů a sociálně slabého prostředí. V počátcích fondu převažovala první skupina dětí a mladých lidí. Můžeme-li usuzovat z trendu snižujícího se počtu zájemců a zájemkyň o stipendia z jejich

řad, musíme přiznat, že nás těší, že se dnes zdravotně handicapovaní studenti již tolik nepotýkají s finančními překážkami při studiu. Je to ale jistě dáno i tím, že se jim postupně otevřela širší nabídka stipendijních programů. Za uplynulých 20 let se zlepšila také situace na školách – bezbariérovost, individuální plán výuky a přístup vedení škol, vyučujících i spolužáků.

● **Změnili se nějak i studenti-stipendisté? Kam v mezidobí pokročila naše společnost?**

Se stipendisty se setkáváme díky našemu zapojení do poradního sboru při pohovorech k jejich žádostem. Máme tak skvělou příležitost potkat se studenty osobně, dozvědět se o jejich plánech a snech a vnímat jejich motivaci. Rozhodně jsou – bez ohledu na prostředí, ze kterého pocházejí, a s jakým handicapem se vyrovnávají – sebevědomější, zodpovědnější, cílevědomější, odhodlanější a vyzrálější. Často nám až vyrazí dech tím, jak jsou skvělí a s jakými osobnostmi se v nich seznamujeme. Jistě je to do velké míry dáno i tím, že studovali a studují ve školách, které jsou inkluzivní, a oni se v nich pohybují v prostředí zdravé konkurence – takové, která panuje v běžném životě.

● **Proč považujete inkluzi za potřebnou? Jaký argument byste použila, pokud byste měla stručně vysvětlit lidem, kteří s inkluzivním vzděláváním nesouhlasí, proč je podle vás potřebné a co společnosti přináší?**

Inkluzi podporujeme nejen proto, že umožňuje studentům s handicapem pohybovat se v prostředí zdravé konkurence, jak už jsem zmínila. Důležitá je i ze sociálního hlediska. Zdravé a handicapované děti se vzájemně obohacují: handicapované děti se

„Zdravé a handicapované děti se vzájemně obohacují: handicapované děti se naučí prosadit, zdravé se zase naučí ty handicapované podporovat, ale nelitovat.“

říká Alena Králíková.

naučí prosadit, zdravé se zase naučí ty handicapované podporovat, ale nelitovat. Všichni se hlavně naučí, že jsou součástí společnosti, která není jednobarevně fádni. Stejně jako v ČSOB a v ostatních odpovědných firmách usilujeme o diverzitu v pracovním prostředí, tak by měla diverzita panovat i na školách.

● **Jaké máte v dané oblasti nejbližší plány do budoucna?**

Další žádosti o stipendia nás čekají teď v září a my už se teď těšíme na další uchazeče a uchazečky o stipendium. Věříme, že většina z nich se zaslouženě zařadí mezi stipendisty Fondu vzdělání. ●

Hana Füleová
Foto: z archivu ČSOB

Beseda na téma inkluze pohledem objektivu i slovem

Tematická beseda k problematice inkluze na našich školách pod názvem „Inkluzivní vzdělávání ve vztahu k demokratickým principům a hodnotám“ se uskutečnila 9. června 2016. Uspořádaly ji společně VDV a Knihovna Václava Havla, v jejichž prostorách se konala. Vystoupili na ní pozvaní odborníci Kateřina Šimáčková (ústavní soudkyně), Klára Laurenčíková (předsedkyně České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání), Ivan Gabal (sociolog) a Libor Prudký (vysokoškolský pedagog). Diskuzi moderovala Veronika Sedláčková.

Důvod, proč je dobré o inkluzi debatovat, ozřejmila hned zpočátku předsedkyně správní rady a bývalá dlouholetá ředitelka VDV Milena Černá. „Za 25 let práce nadace jsme se setkali s mnoha dobrými příklady integrace, ale i s těmi špatnými. Ne vždy byl tento pojem jasný,“ uvedla. Vzpomněla při tom na lidi, kteří měli podstatný vliv na to, že se VDV začal integrací zabývat. Jsou to Jaromír Procházka, jenž prosazoval nové metody sociální práce s dětmi s postižením a zavedl publicistický pojem inkluze, Dana Brabcová, speciální pedagožka, která tvrdila, že když posadíte dítě s těžkým postižením do školní lavice, dává jen očima či výrazem tváře jasně najevo svou spokojenost, a Miroslava Jelínková, jež stála za integrací dětí s autistickým onemocněním. Dalším byl František Kopecký, kterého představujeme v úvodním rozhovoru tohoto čísla časopisu.

Normy zajišťující právo na vzdělání

Ústavní soudkyně Kateřina Šimáčková hovořila o právních nástrojích, které právo na vzdělání v ČR zajišťují, a o postoji státu k tomu, zdali je toto právo tzv. právem tvrdým, na pomezí základních lidských práv a práv politických, či pouze právem sociálním. „Přikláníme se k tomu, že to není prostě sociální právo, neboť právo na vzdělání je základní podmínkou všech dalších, přinejmenším politických práv, neboť člověk s nedostatečným vzděláním nemůže být ani plnohodnotným občanem,“ řekla a toto tvrzení doložila tím, že „i Evropská úmluva, která zakotvuje jenom tvrdá politická práva,

Za předsednickým stolem v knihovně Václava Havla seděli (zleva) moderátorka besedy Veronika Sedláčková, ústavní soudkyně Kateřina Šimáčková, sociolog Ivan Gabal, předsedkyně České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání Klára Laurenčíková a vysokoškolský pedagog Libor Prudký.

má právo na vzdělání zakotveno v prvním dodatkovém protokolu. ČR je tedy zavázána poskytovat vzdělání na rovnoprávném základě a bez ohledu na to, z jakého etnika, z jaké sociální třídy či skupiny člověk pochází.“

„Česko také podepsalo Úmluvu o ochraně dětských práv a svobod a právo na vzdělání má zakotvené i v české Listině základních práv a svobod,“ připomněla Kateřina Šimáčková. „Dalším velice důležitým závazkem, který ČR podepsala v roce 2010, je Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, která zakotvuje v článku 5 povinnost státu poskytnout přiměřená pomocná opatření pro osoby, které nejsou schopné se plně zařadit do vzdělávacího, pracovního

či běžného životního procesu. V článku 24 se výslovně zabývá právem na inkluzivní vzdělávání. Zdůrazňuje, že lidé se speciálními potřebami mají právo na inkluzivní vzdělávání v místě, ve kterém osoby žijí,“ řekla paní soudkyně.

Dle jejího názoru je zřejmé, že se Úmluva může vztahovat i na osoby, které jsou nějakým způsobem diskriminovány ještě z jiných důvodů, než je zdravotní postižení. „Nejčastěji diskriminačním důvodem bývá podezření na etnicitu,“ dodala. Zároveň podtrhla, že jde o právo, ale ne o povinnost. „Nejlepší vzdělání pro každého člověka je velice důležité. Jde ale o to, že lidé na něj mají nárok, a je jen na nich, zdali ho využijí.“

Irena Šatavová
Foro: Zdeněk Chrapek

Kateřina Šimáčková

Prohlubování nerovností v českém školství

O tom, nakolik inkluze ve vzdělávání rozděluje naše zastupitele, hovořil sociolog Ivan Gabal. „Na tomto příkladu je dobře vidět, v čem je pro nás Evropská unie dobrá,“ řekl, „neboť nás k odstraňování diskriminace právně nutí. My ze své vlastní vůle nechceme překonávat nerovnosti diskriminace a segregace a musí nás k tomu evropské právo donutit,“ konstatoval.

Proč tomu tak je se snažil vysvětlit takto: „Rozdíl mezi západní Evropou a bývalou socialistickou částí Evropy byl v tom, že na východě se všechny odchylky segregovaly

Ivan Gabal

do speciálního školství, zatímco v západní Evropě se naopak integrovaly. My jsme divergovali nejen koncepci školství, ale celé společnosti. Československé školství bylo v návaznosti na sovětský model nástrojem k posilování nerovností.“

A dle Ivana Gabala i po roce 1989 pokračujeme v divergenci, místo abychom konvergovali k západní Evropě. „Dále se odchylujeme tím, že prohlubujeme sociální nerovnosti,“ řekl a doložil to čísly: „ČR je z hlediska měřítek OECD zemí, která je třetí od konce z hlediska síly vlivu sociálního původu na vzdělávání dětí včetně vyřazení.

V roce 2008 byla šance romského dítěte, že dokončí ZŠ společně se svými neromskými vrstevníky, u děvčat 52 % a u chlapců 48 %. Základní tendence českého školství, tj. prohlubování nerovností, se nezměnila.“

Nebudujme hodnotově neukotvenou společnost!

Předsdkyně České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání Klára Laurenčíková hovořila z vlastních zkušeností o tom, jak se inkluze dostává do praxe. Setkává se se třemi skupinami lidí. „V první jsou tací, kteří se změn obávají a potřebují informace, aby si věřili a aby také věřili, že budou mít z ministerstva školství, které je jejich zřizovatelem, nějakou podporu. Nejde jen o inkluzi dětí se zdravotním handicapem, ale i dětí z rodin, kde dochází třeba k domácímu násilí nebo k jinému druhu sociálních patologií. To školám přináší spoustu problémů, a proto i škola může být tím místem, které potřebuje pomoc a podporu a kde je třeba iniciovat spolupráci s dalšími odborníky,“ tvrdí.

Druhá část pedagogické veřejnosti je vůči inkluzi – a možná vůči jakýmkoliv změnám – negativně vymezená. Nestojí o informace ▶▶

(Proč) je téma umírání stále tabu?

VÝBOR DOBRÉ VŮLE
Nadace Olgy Havlové

Rádi bychom vás pozvali na další panelovou diskuzi ze série debat o vážných společenských tématech, které Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové pořádá ve spolupráci s Knihovnou Václava Havla. Tentokrát jsme zvolili složité a pro mnohé i obtížně uchopitelné a tabuizované téma: umírání.

Máme o umírání vůbec mluvit? Proč se vyhýbáme být jen pouhé zmínce o něm, nebo se alespoň snažíme chodit kolem toho tématu po špičkách? Je vůbec možné (a jak) se připravit na to, že odchod z tohoto světa se jednou bude týkat i nás a našich blízkých?

Na tyto, ale jistě i na další související otázky budeme hledat odpověď ve středu 19. října 2016 od 17:00 do 18:30 hodin v Knihovně Václava Havla s panelisty socioložkou PhDr. Jiřinou Šiklovou, CSc., specialistkou na paliativní medicínu MUDr. Irenou Zavadovou, ředitelem hospice Bc. Jiřím Krejčím a etikem a teologem MUDr. ThLic. Jaromírem Matějkiem, Ph.D., Th.D. Diskuzi bude moderovat Stanislava Lekešová.

Naši panelovou diskuzi určenou pro širokou veřejnost bychom chtěli navázat na pozitivně hodnocený odborný seminář o paliativní péči, který jsme pořádali v první polovině tohoto roku pro zástupce nevládních organizací.

Věříme, že vás naše složité téma neodradí, a těšíme se na vaši účast a na to, že svými názory obohatíte naši diskuzi i vy.

Naďa Holíková

a možná ani o nějaké své další vzdělávání.

„A pak jsou tu lidé, kteří změny vítají, neboť se už určitou dobu snaží vytvářet spravedlivé inkluzivní vzdělávání. Jsou rádi, že novelou školského zákona se zavádí zásadní změna, že ty děti, které budou potřebovat nějakou speciální podporu či přístup (speciální pomůcku, asistenta...), budou na ně mít zákonný státem garantovaný nárok. Aby se už nestávalo, že dítě se stejným typem handicapu a stejnou potřebou v jednom kraji asistenta dostane, zatímco v jiném kraji ne. Tento stav tu byl spoustu let. Řada rodin byla nucena sama shánět finanční prostředky na asistenta, nebo museli učit své dítě doma či ho dávali od útlého věku šesti let na internátní školu, aniž by to chtěli, ale jen proto, že žádná škola v okolí jejich bydliště nebyla ochotná dítě se speciálními potřebami přijmout.“

A to prý Klára Laurenčíková rozhodně neuvádí příklady dětí s těžšími, nevlada-

Klára Laurenčíková

teľnými problémy, ale mluví o dětech s drobnějšími postiženími, např. s diabetem či s epilepsií, které jsou vytlačovány z mateřských školek. „Domnívám se, že to do moderní demokratické země nepatří! Když totiž děti s handicapem nezažijí pestrost společného vzdělávání jako něco normálního, tak zakládáme společnost, která bude hodnotově neukotvená, kde bude

Libor Prudký

chybět princip solidarity, spolupráce, pomoci slabším, porozumění, že všichni do této společnosti patříme – a v takové společnosti se pak špatně žije,“ řekla s naléhavostí. ●

Videozáznam z celé debaty včetně všech vystoupení najdete na stránkách Knihovny VH (www.vaclavhavel-library.org) v sekci Video.

DĚKUJEME, PANÍ VĚRO!

„Jsem spokojená s tím, že můj život je takový, jaký je. Zažila jsem v něm hodně zvratů a musela jsem se vždycky někam vyškrabat jen proto, abych pak zase spadla dolů. Teď si vážím každého dne a každé hodiny,“ řekla Věra Čáslavská v listopadu 2013.

Věra Čáslavská – sportovní gymnastka, držitelka jedenácti olympijských medailí z let 1960–1968, nepřekonaná sportovní legenda. Po podpisu 2000 slov byla na 15 let odespaná, v roce 1990 se stala členkou týmu poradců prezidenta Václava Havla. Málokdo o ní ale ví, že byla zakládající členkou Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové a tři roky s nadací a paní Olgou spolupracovala.

„Mám svého anděla strážného!“ řekla při našem posledním setkání před necelými třemi roky. „Dlouho mě držel, abych všechno zvládala, ale přitom mi našeptával: Věro, přibrzdi. Přibrzdi!“ přiznávala se, když jsme hovořily o jejím zdraví. Asi brzdila málo... Na jaře 2015 jí lékaři diagnostikovali nádor slinivky, na který letos v úterý 30. srpna zemřela. Lékařka Jana Prausová, šéfka komplexního onkologického centra ve Fakultní nemocnici Motol, o své pacientce řekla: „Byla plně informovaná, od začátku věděla, co jí je, znala rozsah nemoci i možnosti léčby a svoji perspektivu. V rámci toho se maximálně snažila využít každou minutu života a nikterak nebyla pesimistická. Její postoj k nemoci a jak to psychicky zvládla byly obdivuhodné.“

I my paní Věru Čáslavskou obdivujeme pro vše, co jako člověk a sportovec dokázala, a přestože nás tíží smutek z jejího odchodu, víme, že tu zůstává napořád s námi. Děkujeme, paní Věro!

Irena Šatavová, foto: Karolina Granja

(Celý rozhovor s Věrou Čáslavskou najdete na www.vdv.cz v Dobrých zprávách 4/2013.)

Ze života VDV

Návštěva oslavy v Unhošti

Dne 27. května jsme se zúčastnili oslavy 16. výročí založení Domova dobré vůle v Unhošti-Nouzově, u jehož zrodu stála Olga Havlová. Oslava se konala v zahradě, ale měli jsme možnost prohlédnout si i příjem-

né interiéry domova, ve kterých žijí jeho klienti. Spolu s Danou Němcovou jsme se vyfotili u lípy, kterou u Domova před 10 lety zasadila.

Sportovci pomáhají lidem se zdravotním postižením

Běžci dobré vůle v červnu dvakrát svými sportovními výkony podpořili sbírky na pomoc lidem s postižením – 4. června na Mattoni ½Maratonu v Českých Budějovicích a 25. června

na Mattoni ½Maratonu v Olomouci. Cyklista Vladimír Vidim ujel na vysokém kole přes tisíc kilometrů, aby touto charitativní akcí, kterou VDV zaštitil v rámci projektu Sport pro charitu, pomohl Adélce trpící onemocněním svalů splnit sen o cestě k moři.

Osvěta k nelehkému tématu závěru lidského života

Přednáška Paliativní péče – komplexní cesta pro zachování důstojnosti pacienta a poskytování podpory jeho blízkým z cyklu *Zdraví a životní styl* se konala 15. června v Městské knihovně v Praze. Přednášela

MUDr. Irena Zavadová z hospice Cesta domů. Tematicky na přednášku naváže 19. října seminář (*Proč je téma umírání stále tabu?*) v Knihovně Václava Havla, který VDV spoluorganizuje (viz str. 9).

Přivítali jsme novou kolegyni

Od konce srpna posílila řady zaměstnankyň VDV naše dřívější dobrovolnice Zuzana Hanušová, která má na starosti projekt Sport pro charitu. Vítáme ji mezi námi!

Správní rada projednala žádosti o nadační příspěvky

Na svém posledním zasedání před prázdninami 21. června podpořila správní rada celkem 80 žádostí v celkové výši 914 000 korun, kterými přispěla na financování vozíků, sluchadel a služeb pro lidi se zdravotním postižením.

Místo narozeninového daru pomoc potřebným

V rámci narozeninové oslavy uspořádal v červnu Petr Knapp, vrchní ředitel ČSOB, sbírku na podporu studia znevýhodněných mladých lidí. V rámci sbírky se nakonec podařilo shromáždit úctyhodných 423 735 korun! Výtěžek

bude použit na udělení pravidelného stipendia 20 studentům se zdravotním postižením, z dětských domovů nebo sociálně slabých rodin v rámci programu Fond vzdělání.

Prázdninové pobyty dětí z dětských domovů

Již tradičně VDV v létě umožňuje dětem z dětských domovů strávit prázdniny u moře v Chorvatsku. Letos tuto nabídku, kterou finančně podporuje Majetková, správní a delimitační unie odborových svazů Praha, využilo celkem 572 dětí z 31 dětských domovů. V srpnu také odjelo 17 mladých lidí z dětských domovů na dva týdny do Velké Británie zdokonalovat se v angličtině na jazykových kurzech. Pobyt konaný v rámci projektu Fond vzdělání podpořila paní Jana Strømsnes, PhDr. Jindra Čekanová, ČSOB Asset Management a Agentura Intact. ●

Děkujeme našim dárcům za přízeň a podporu

Nadace ČEZ 700 000 Kč
 ČSOB 270 872 Kč
 Salzburg Stiftung der AAF 118 674 Kč
 MKMA, s. r. o. 108 900 Kč
 Veselý senior, nad. fond „v likvidaci“ 100 912 Kč
 Petr Knapp 100 000 Kč
 Nadace Martina Romana 100 000 Kč
 Majetková, správní a delimitační unie odborových svazů 60 000 Kč
 EFRE CZ, s. r. o. 50 000 Kč
 NADACE bpd partners 50 000 Kč
 Diana Sternbergová 50 000 Kč
 ESN Liberec 44 710 Kč
 AVAST SOFTWARE, s. r. o. 37 600 Kč
 Covidien AG, organizační složka 30 500 Kč
 Viktor Dvořák 30 000 Kč
 E.M.T., spol. s r. o. 18 677 Kč

DUNOVSKÁ & PARTNERS, s. r. o., advokátní kancelář 15 000 Kč
 Jiří Gryc 15 000 Kč
 J. Kozmanová 15 000 Kč
 René Matera 15 000 Kč
 V. Kozman 13 000 Kč
 Pavlína Štorková 10 100 Kč
 Baker & McKenzie, s. r. o., advokátní kancelář 10 000 Kč
 BIKE FUN International, s. r. o. 10 000 Kč
 BORGERS CS, spol. s r. o. 10 000 Kč
 CARBOUNION BOHEMIA, spol. s r. o. 10 000 Kč
 CZ LOKO, a. s. 10 000 Kč
 manželé Gletovi 10 000 Kč
 Václav Jeništa 10 000 Kč
 Jindřiška Jirásková 10 000 Kč

Ing. Miloslav Kamiš 10 000 Kč
 Miloslav Mácha 10 000 Kč
 JUDr. David Pleh 10 000 Kč
 PSG, a. s. 10 000 Kč
 Ing. Jan Schwarzer, Ph.D. 10 000 Kč
 MUDr. Anna Spurná 10 000 Kč
 UNIMEX GROUP, a. s. 10 000 Kč
 Ing. Jan Vraný 7 000 Kč
 RNDr. Jana Kadlecová 6 000 Kč
 Pavel Schröfel 6 000 Kč
 AGROSTROJ Pelhřimov, a. s. 5 000 Kč
 Vladimír Bezděk 5 000 Kč
 Jana Grassl 5 000 Kč
 Jitka Hajičová 5 000 Kč
 Tomáš Kořínek 5 000 Kč
 Marek Loula 5 000 Kč
 WITTE Nejde, spol. s r. o. 5 000 Kč

Stránku připravily: Hana Füleová a Gabriela Bauer, foto: Alex Macciani, z archivu Vladimíra Vidima, ČSOB a VDV

Poznamenejte si do diáře...

- **13. září** se v Panorama Golf Resortu Kácov uskuteční II. ročník charitativního golfového turnaje pořádaného společností Generali Investments CEE ve prospěch VDV. Výtěžek ze startovního turnaje bude věnován na pohybovou terapii dětí s dětskou mozkovou obrnou.
- **17. září** se běžci dobré vůle zapojí do závodu Mattoni ½Maraton Ústí nad Labem 2016. Svými výkony zároveň přispějí na pomoc lidem se zdravotním postižením.
- **20. září** je uzávěrka žádostí do grantového programu Senior.
- **21. září** se budou konat pohovory s žadateli o stipendium z Fondu vzdělání.
- **22. září** se stipendisté Fondu vzdělání setkají s představiteli ČSOB – banky, která již léta tento projekt finančně podporuje.
- **5. října** zveme na přednášku do Městské knihovny s tématem *Kůže – nejvěšší orgán těla a zrcadlo našich (n)emocí*. Přednáší MUDr. Jana Štorková.
- **17. října** vyhlásí porota Czech Press Photo 2016 na tiskové konferenci nominace na ceny ve všech kategoriích. Vyhlášení vítězů včetně Ceny VDV „Můj život s handicapem“ proběhne při slavnostním zahájení výstavy oceněných fotografií na Staroměstské radnici 21. listopadu.
- **19. října** se bude od 17 hodin v Knihovně Václava Havla konat seminář na téma *(Proč) je téma umírání stále tabu?*, který je společnou akcí VDV a Knihovny VH.
- **listopad:** uskuteční se satelitní sympozium *Cardiac Surgery* v Praze – termín a bližší informace budou upřesněny na webu VDV.

Připojte se k 6. ročníku

TÝDNE PRO INKLUZI 2016

od 17. do 23. 10.

Zúčastněte se akcí na podporu začleňování dětí se znevýhodněním do běžných škol: diskusí, workshopů, filmových projekcí, kulatých stolů, seminářů a koncertů. Připojte se vlastní aktivitou a přivítejte lidi z Vašeho okolí: výletem, hrou, divadelním představením, společným učením či výtvarnou dílnou.

TÝDEN PRO INKLUZI 2016

Více informací sledujte na stránkách akce tydenproinkluzi.cz

Pořádá Rytmus – od klienta k občanovi, o.p.s. ve spolupráci se školami, organizacemi a veřejnými institucemi v České republice

- **listopad:** v Technické knihovně v Liberci se bude konat vernisáž výstavy fotografií Olgy Havlové a přednáška z cyklu *Zdraví a životní styl*.
- **listopad:** putovní výstava fotografií Olgy Havlové navštíví Nymburk a Liberec.
- **1. prosince:** pořádá VDV seminář pro neziskové organizace na téma *Bazální stimulace*, který povede PhDr. Karolína Maloň Friedlová z Institutu Bazální stimulace.
- **prosinec:** Divadlo Letí uspořádá charitativní představení inscenace *Olga neboli Horror z Hrádečku* ve prospěch VDV. Termín bude upřesněn na webu VDV.

Přihlaste se jako fanoušek VDV na Facebooku www.facebook.com/vybor.dobre.vule

Dobré zprávy: Časopis Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové

Vyšlo: 12. září 2016 Redakční rada: Irena Šatavová, Monika Granja, Naděžda Holíková, Hana Füleová
Grafická úprava: Pavel Cindr, grafik@cindr.cz Jazykové korektury: Irena Šatavová, Hana Füleová
Fotografie na obálce: Zdeněk Chrapek
Vydal: Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové, Senovážné nám. 2, 111 21 Praha 1, vdv@vdv.cz, www.vdv.cz.
Časopis je určen pro dárcy a partnery Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové. Časopis je neprodejný. ISSN 2336-596X

Inkluze ve vzdělávání: Příběhy psané životem

*připravila Irena Šatavová
fotografie z archivu současných a bývalých stipendistů VDV*

Inkluze ve vzdělávání je tématem podzimního čísla Dobrých zpráv, což dosvědčí řada článků uvnitř časopisu. Chtěli jsme k nim přidat krátkou ilustrující anketu několika současných i bývalých studentů-stipendistů Fondu vzdělání VDV, kteří navzdory svému handicapu prošli všeobecným vzdělávacím systémem společně s žáky, jež mají to štěstí, že je žádné postižení nepotkalo.

Jak se námi dotázaní mladí lidé ve školách cítili? Co je tam potkalo? Kdo jim pomohl? Co je tížilo? Své zkušenosti popsali natolik osobně a podrobně, že by bylo škoda nenechat je zaznít v nezkrácené formě. A proto jsme pro vás připravili tuto speciální přílohu. Představujeme vám v nich Anetu, Barboru, Davida, Honzu, Janu, Lukáše a Michaela, jejichž příběhy mají k tématu hodně co říci.

„Důležité je nevzdávat se, nenechat se odradit, s rozvahou a odhodláním posouvat hranice vlastních možností a věřit ve vlastní schopnosti,“ tvrdí Lukáš Kosina.

Po narození Lukáše mu lékaři diagnostikovali dětskou mozkovou obrnu a rodičům řekli, že z něj bude „dementní ležák.“ To se nepotvrdilo – Lukáš poměrně úspěšně dokázal zvládat veškeré nástrahy školního vzdělávání, kterým doposud čelil, i když to nebylo jednoduché. Na 9. základní školu ve Zlíně nastoupil po dvouletém odkladu, od první třídy měl svou asistentku, která mu zapisovala učivo a pomáhala mu. Po absolvování ekonomického lycea studuje na Metropolitní univerzitě v Praze a účastní se speciálního programu Škola bez bariér, umožňujícího studium lidem s pohybovým postižením.

● V čem spočívá vaše specifická potřeba?

Hlavní omezení, se kterými jsem se musel poprat, byla moje rychlá unavitelnost a ztráta soustředění. Kvůli tomu jsem musel spoustu věcí dohánět doma, za pomoci rodiny a vlastního úsilí. Chtěl jsem se totiž za každou cenu ostatním vyrovnat.

Z toho začaly paradoxně plynout první problémy, protože jsem se skutečně ostatním vyrovnal a některé jsem i překonával. Asi v 5. třídě jsem se poprvé dočkal od některých spolužáků nařčení, že mi asistentka napovídá a učitelka nadřzuje. To jsem nesl těžce jednak proto, že to nebyla pravda, a za druhé proto, že mi to kazilo radost z dosahovaných a mnohdy těžce vydřených výsledků. Naštěstí

bylo takových málo a byly to pořád ty samé osoby, nikdo další se k nim nepřidal. Na mou obranu však většinou také ne, protože šlo o ty největší „borce“ třídy, které si nikdo nechtěl zneprátnit.

● Jak moc jste se vnímal jako „jiný“ ve srovnání s vašimi spolužáky?

Během prvních let jsem si žádné odlišnosti proti ostatním dětem nepřipouštěl. Velký podíl na tom měla skvělá paní asistentka a stejně úžasné třídní učitelky. Přestože se později na základní škole našli spolužáci, kteří se postavili proti mně (viz výše), určitě jsem nestál na okraji kolektivu a nikdo (kromě dotyčných jedinců) se nikdy nepokusil využít mých pohybových nedostatků. Brali mě takového, jaký jsem byl.

● Jakou pomoc vám poskytovali vaši učitelé?

Myslím, že mi velmi pomohlo to, že jsem byl neustále do kolektivu zapojován. Asistentka mi v tom nikdy nebránila, spíše naopak, velmi mi pomáhala zbavovat se případných obav. Velkou oporou mi opět byla rodina a svou vstřícností a ochotou mi pomáhali i učitelé. Pokud to bylo jen trochu možné, mohl jsem se účastnit všech školních akcí od návštěv divadel, přes školní výlety a vícedenní školy v přírodě. I zde byla se mnou asistentka, ale většinou mne nechávala spolupracovat se spolužáky a zasahovala jen tehdy, když to bylo nutné. Musím říct, že se spolužáci ke mně i zde chovali přátelsky a zažili jsme spolu hodně dobrého. Tyto zkušenosti byly pro mne podle mého názoru v životě velmi prospěšné.

I na druhém stupni se dalo vždycky s učiteli domluvit na způsobu mého ohodnocení, aby byl spravedlivý vůči ostatním, ale také vůči mně. Někdy jsem byl zkoušen ústně, v písemných testech mi učitelé dávali více času atp.

● Co pro vás bylo nejtěžší? S čím jste se špatně vyrovnával?

Co se týče předmětů, nejméně kladný vztah jsem měl a dodnes mám k matematice. Pod číselnými údaji a úkony s nimi spo-

jenými jsem si málokdy uměl představit něco konkrétního, a tak jsem se musel matematické postupy učit nazpaměť podle toho, jak vypadalo zadání příkladu. Později jsem zjistil, že jsem schopen si postup usadit a pochopit ho, ale že k tomu potřebuji více času. Styl „jeden týden probereme, druhý píšeme písemku a pak probíráme novou látku“ mi nikdy neseděl. Naproti tomu mezi mé nejoblíbenější předměty patřil dějepis, angličtina, přírodopis a docela i čeština. Prostě cokoliv, co jsem si mohl poslechnout, něco si k tomu představit nebo to pojmout jako příběh.

Na vysoké škole jsem od školy dostal diktafon k nahrávání přednášek a laptop ke psaní poznámek. Škola mi vychází maximálním způsobem vstříc a přítom mi umožňuje dosažení větší samostatnosti při zachování spravedlivých studijních podmínek pro ostatní studenty i pro mne.

● Jaké plusy pro vás inkluzivní vzdělávání mělo?

Všeobecně byla pro mne školní docházka dobrou, i když občas stresující záležitostí. Trocha stresu ale k životu patří a každá takováto zkušenost pomůže v životě dostat se dále. Důležité ale je nevzdávat se, nenechat se odradit, s rozvahou a odhodláním posouvat hranice vlastních možností a věřit ve vlastní schopnosti.

● Co byste na současné situaci inkluzivního vzdělávání změnil, kdybyste měl tu čarovnou moc?

Jednoduché řešení podle mne neexistuje. Možná by se k němu dal udělat alespoň jeden krok, protože každý problém je o lidech a v lidech. Tím krokem je snaha o vzájemnou toleranci a pochopení, snaha hledat kompromis. Schopnost najít a uznat vlastní hranice možností, ale zároveň ochota hledat nové cesty a způsoby, jak tyto hranice rozšiřovat. A tady asi nic jiného než kouzlo nepomůže... ●

Lukáš Kosina (25)

(dětská mozková obrna, forma spastické triparézy, při níž jsou postiženy obě dolní a jedna horní končetina; na vozíku) student posledního ročníku magisterského studia na Metropolitní univerzitě Praha, obor Mezinárodní vztahy v kombinované formě (dálkově)

„Po absolvování střední školy jsem nastoupila na vysokou školu studovat pedagogiku, ale když nás nutili učit se nazpaměť pravidla pravopisu, školu jsem opustila. Teď se připravuji na vyšší odborné škole na sociální práci,“ sděluje své plány Aneta.

Aneta se narodila předčasně v sedmi měsících, ale teprve v jejích dvou letech dokázali lékaři konstatovat, že zpoždění jejího vývoje je způsobeno dětskou mozkovou obrnou. Mamince sdělili, že dcera nikdy nebude chodit a bude nevzdělavatelná. „Asi mají v předpisech uloženo sdělovat horší variantu, aby nedávali naději,“ myslí si Aneta. „Teď by mě měli vidět!“ dodává. Po třech operacích nohou začala v osmi letech chodit s berlími. Osm let závodně plavala! Možná i to trochu způsobilo, že teď v červnu musela podstoupit už podruhé operaci pravého ramene, které trpí určitě i tím, že je přetěžované chůzí o berlích. Původně byla operace plánovaná až na říjen, až bude mít Aneta ukončenu vyšší odbornou školu, rameno se bohužel přihlásilo o zákrok dříve, takže studium musela přerušit.

● V čem konkrétně spočívá vaše specifická potřeba?

V podstatě v ničem, ve škole jsem byla pouze uvolněna z tělocviku, což byl ostatně v naší třídě leckdo. Nepotřebovala jsem ani nějaký delší časový limit na psaní testů nebo u zkoušení, zápisky jsem si psala sama a naopak já jsem byla tou, která je půjčovala ostatním. Zvětšování písma jsem též nepotřebovala, přestože na levé oko nevidím.

● Jak moc jste se vnímala jako „jiná“ ve srovnání s vašimi spolužáky?

Pohybuju se o berlích, tak mně trvalo déle vyjít schody. Svou jinakost jsem pocítovala i v tom, že ne každý se se mnou bavil. Ze začátku jsem to hodně řešila a myslela jsem si, že je to kvůli mému handicapu. Později jsem však zjistila, že je to jinak – ve třídě nás bylo 30 holek, a tak se tvořily přirozené skupinky těch, které se spolu baví na rozdíl od jiných, které se rády nemají. Nakonec jsem se kamarádila s okruhem šesti, sedmi děvčat, se kterými jsme si měly co říct.

● Jak na vás spolužáci reagovali?

Zpočátku s ostychem, což mi později řekly právě moje kamarádky. Prý nevěděly jak

se ke mně vlastně chovat, aby se mě nějak nedotkly, neublížily mi nebo mě neurazily. Postupně však – až na pár výjimek – zjistily, že jsem úplně normální a chovali se ke mně přátelsky. Vyjma holek, jež mě pomlouvaly v hodinách tělocviku, kam jsem nechodila, ale moje kamarádky mi to řekly. Ty „pomlouvачky“ se obávaly, že je třeba budu zdržovat, když pojedeme např. někam na výlet, ale já jsem od nich nikdy žádnou pomoc nechtěla, na to jsem měla svoje kamarádky. Ale to mě tenkrát mrzelo nejvíce: že mi nikdy do očí otevřeně neřekly, že se mnou mají nějaký problém nebo že jim něco vadí, že se k tomu nezvládlý anebo asi ani nechtěly nějak zpráva postavit a řešit to. Možná to byl pro ně nějaký druh zábavy...

● Jakou pomoc vám poskytovali vaši učitelé?

Žádnou zvláštní péči nebo pomoc, která by se týkala výuky, jsem nepotřebovala. Pokud šlo o pomoc s těžkou taškou, chůzí do schodů, otevřením těžkých dveří na záchod či donesení oběda v jídelně, to jsme zvládaly s kamarádkami. Každý nový vyučující, kterého jsme dostali v dalším ročníku, se mě přišel zeptat, zda budu mít nějaké zvláštní požadavky nebo s čím bude potřeba počítat, popřípadě co dělat jinak. Někdy, když už se sbíraly testy a vyučující viděl, že ho ještě dopisují, mně poskytnul k dokončení práce delší dobu, ale většinou jsem to stíhala s ostatními.

● Co pro vás bylo nejtěžší? S čím jste se špatně vyrovnávala?

O tom, že mě někteří brali jako „jinou“, jsem se už zmínila. Někteří lidé také mají pocit, že

tělesné omezení = mentální omezení. S tím se musím potýkat do dnešní doby. V minulosti mě to hodně trápilo a brala jsem to jako svoji chybu, že se lidé ke mně takhle chovají. Občas jsem kvůli tomu i brečela. Dneska neřikám, že mě to nezamrzí, ale vždycky si odpovím sama, že spíš než já by se nad sebou měli zamyslet ti, co ke mně mají divné řeči. V případech, kdy jde o situaci mezi rodičem a dítětem, měl by se zastýdět rodič, jak se chová nebo jak to dítěti vysvětluje. Ano, i takové trapné a nehezské chvíle zažívám, byť vím, že v podstatě nemusí být trapné mně. Dotyčný rodič však nikdy neví, zdali se ho tato situace nebude někdy bezprostředně týkat, například zda jeho dítě nebude mít jednou spolužáka s handicapem. Těžko mu pak rodič bude říkat: Nedívej se tam, nebav se s ním...

● Můžete uvést plusy, které pro vás inkluzivní vzdělání mělo?

Umožnilo mi poznat chod klasické školy a dokázat si, že i já mám na to normální střední školu vystudovat. Poznala jsem zdravé vrstevníky a mám mezi nimi většinu kamarádů. Dostala jsem možnost chodit na stejné praxe jako zdraví spolužáci a zjistit, že jsem schopná se uplatnit na normálním trhu práce, i když s jistým omezením.

● Co byste na současné situaci inkluzivního vzdělávání změnila, kdybyste měla tu moc?

Strašně mě štve, že většina lidí je ze strany médií a politiků masírována tím, jak je inkluzivní vzdělávání špatné, že budou trpět jejich děti tím, že se budou muset podřizovat tempu žáků s handicapem, že je budou muset ve třídě snášet a všechno se jim bude podřizovat. Mám takový dojem, že hodně těchto lidí těmto informacím věří a papouškuje je bez toho, aby si o tom sami něco zjistili, zeptali se v okolí nebo četli relevantní zdroje.

Vím a sama vnímám, že inkluzivní vzdělávání není jen pozitivní a dokonale, že je rozdíl, jestli jim bude procházet

dokončení na následující straně dole

Aneta Gavendová (25)

(dětská mozková obrna, pohybové postižení, chůze o berlích, slepé levé oko) studentka VOŠ Evangelická akademie Brno se zaměřením na sociální práci

Pochází z vesnice Třibřichy, kde dosud také žije. Narodil se s vrozenou vadou pravé dolní končetiny, která byla asi o 20 cm kratší než levá. Podstoupil několik operací, při nichž mu prodloužili bérec zhruba o 12 cm. V chůzi a sportu mu pomáhá ortoprotéza, kterou musí měnit každé 2–3 roky kvůli opotřebení. S inkluzivním způsobem vzdělání se začal setkávat již od nástupu do Mateřské školy v Bylanech (okres Chrudim), neboť zdejší paní ředitelka ani rodiče ostatních dětí neměli problém, aby školku navštěvoval společně se zdravými dětmi. Další studium na Základní škole Husova a na Obchodní akademii v Chrudimi probíhalo zcela bez problémů s tím, že částečná omezení se týkala tělesné výchovy, v ostatních předmětech byl běžným studentem.

● V čem konkrétně spočívá vaše specifická potřeba?

Měl jsem určitá omezení pouze v souvislosti s tělesnou výchovou, což je na jednu stranu

David Půlpán (22)

(vrozená vada na pravé dolní končetině) student UK FTVS v Praze, obor Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami

někdo, jako jsem já, člověk se zrakovým postižením, lehký autista, nebo dítě s kombinovanou vadou a třeba i střední

„... aby úplně každý jakkoliv handicapovaný student měl možnost, nebo mu byla dána

šance studia na běžné škole,“

přeje si David Půlpán.

paradoxní, neboť aplikovanou tělesnou výchovu a sport osob se specifickými potřebami v současnosti studuji na UK. Zde se inkluze projevuje nejvíce, co jsem mohl dosud poznat. V naší třídě je 11 studentů zcela zdravých a 6 má různé handicap. V rámci praxe jsme navštívili několik sportovních klubů handicapovaných (florbal vozíčkářů, sledge hokej) a různá zařízení, jako jsou Jedličkův ústav, Centrum Paraple, CZEPA – česká asociace paraplegiků.

● Jak moc jste se vnímal jako „jiný“ ve srovnání s vašimi spolužáky?

Samozřejmě to člověk vnímá. Hodně záleží jak na míře handicapu, tak na tom, jaké má člověk sebevědomí a jak se prezentuje a vystupuje. Já jsem měl odmala sklony ke sportu, a když přišla ve škole na řadu hodina tělesné výchovy, tak si nejdříve většina spolužáků i učitelů myslela, že z ní budu uvolněn. Pak ale zjistili, že to se mnou nebudete tak hrozné, dokonce v něčem jsem své vrstevníky i předčil. Takže právě sport mi pomohl k plnohodnotnému začlenění se do společnosti a k integraci.

● Jak na vás spolužáci reagovali?

Lidé se obecně „bojí“ toho, co neznají nebo co se zkrátka vymyká normálu. V mém případě se jednalo pouze o to, že když jsme se v šatně převlékali na tělesnou výchovu, zaznamenal jsem zpočátku pár zíravých pohledů, tu a tam se někdo ze spolužáků zeptal, co se mi vlastně stalo. Ve druhé, třetí třídě jsem byl po jedné z rozsáhlejších operací a do školy jsem několik měsíců chodil o berlích. Spolužáci mi nosili aktovku, pomáhali mi ve školní jídelně s obědem i jinak, a za to jsem jim byl velmi vděčný.

● Jakou pomoc vám poskytovali vaši učitelé?

mentální retardací. Tím chci říct, že tento typ vzdělávání není úplně pro každého, ale určitě je pro daleko více studentů, než se veřejnosti prezentuje. Proto bych si přála, aby si každý

Nejvíce vděčím své třídní učitelce Petře Mokřížové, která mě v době po zmíněné operaci, když jsem byl asi měsíc v nemocnici a pak doma, ve svém volném čase a z dobré vůle doučovala.

● Co byste na současné situaci inkluzivního vzdělávání změnil?

Zavedl bych povinná školení a semináře pro učitele na všech školách, které by jim předaly alespoň základní informace a povědomí o různých druzích handicapů včetně metodických rad, jak zvládnout vyučování indisponovaných jedinců. A pak, aby úplně každý jakkoliv handicapovaný student měl možnost, nebo mu byla dána šance, studia na běžné škole, i kdyby mu měla škola respektive stát zaplatit třeba i dva asistenty pedagoga v případě, že škola není bezbariérová (jednoho asistenta na logistiku po škole a druhého ve třídě), jako to již je na některých školách běžné. ●

„Ve svých 11 letech jsem začal hrát mezi zdravými hráči stolní tenis za KST Linea Chrudim, což pro mne bylo velice zásadní. Prvních šest let působení mezi zdravými hráči, kde jsem trénoval, mě posunulo natolik, že jsem se v roce 2011 ocitl v reprezentaci handicapovaných, kde stále působím,“ prozrazuje David Půlpán. A my dodejme, že letos v červenci na Světových hrách handicapované mládeže do 23 let si David odvezl z Prahy zlatou medaili v jednotlivcích a stříbrnou medaili v družstvech, čímž zopakoval svůj úspěch před dvěma lety z World Games Stoke Mandeville 2014 (na fotografii jako mistr světa uprostřed).

rodič třeba na měsíc vyzkoušel, že se jeho dítě bude vzdělávat dohromady s dítětem s nějakým omezením, a až poté aby soudil, hodnotil a dělal závěry. ●

„Přála bych si,
aby se všichni žáci a studenti učili žít společně
se svými vrstevníky, kteří jsou postižení,

a nebáli se takového soužití,“

vyslovuje své přání Jana Havlová.

S inkluzivním způsobem vzdělávání se setkala již v mateřské školce při škole pro neslyšící v Hradci Králové, kam chodila do třídy pro děti s vadami řeči. První stupeň základní školy absolvovala v malotřídce v Malšově Lhotě, odkud přešla do osmiletého gymnázia Bohuslava Balbína v Hradci Králové. V nedávné době získala titul magistra práv.

● **V čem konkrétně spočívá vaše specifická potřeba?**

Jsem od narození neslyšící. V mých čtyřech a půl letech mi byl voperován kochleární implantát.

● **Jak moc jste se vnímala jako „jiná“ ve srovnání s vašimi spolužáky?**

Ze začátku jsem to ani moc nevnímala, dokonce mi spolužáci na základní škole záviděli můj kochleární implantát, neboť si mysleli, že se jedná o tehdy velice moderní walkman. Na gymnáziu jsem to pocítovala více, ale vždy jsem svému okolí dokazovala, že mě sluchové postižení neomezuje. Naopak mě motivovalo jít za cíli, které jsem si stanovila.

● **Jak na vás spolužáci reagovali?**

Bylo to různé. Jeden byl přátelský, druhý nevraživý a třetí mě ignoroval.

● **Jakou pomoc vám poskytovali vaši učitelé?**

Většina se snažila hlavně pochopit mé sluchové postižení, snažila se neobracet se ke mně zády a poskytovala mi konzultace, pokud bylo potřeba. Ale jinak jsem žádné velké úlevy neměla.

● **Co pro vás bylo těžké? S čím jste se špatně vyrovnávala?**

Občas jsem byla smutná z toho, že jsem nepochytila všechno z konverzace mezi spolužáky, když se bavili jeden přes druhého. Ale naštěstí jsem měla okolo sebe hodně spolužačky, kterých jsem se mohla zeptat.

Nejtěžší bylo to, abych ostatním dokázala, že dosáhnu cílů, které jsem si stanovila. Jeden profesor na gymnáziu mi dokonce nevěřil, že se dostanu na právnickou fakultu, natož že ji dokončím. A teď jsem magistrou!

● **Můžete uvést plusy, které pro vás inkluzivní vzdělání mělo?**

Největším plusem je jistě lepší vzdělání, kterého se mi dostalo v porovnání se vzděláním na školách pro sluchově postižené. Dalším plusem bylo, že se spolužáci mohli seznámit s někým, kdo je zdravotně postižený. Získali tak zkušenost, která se jim může hodit při setkání s dalšími zdravotně postiženými.

● **Co byste na současné situaci inkluzivního vzdělávání změnila, kdybyste mohla?**

Kdybych mohla, tak bych si přála, aby se zkvalitnilo vzdělání poskytované dětem a mládeži se sluchovým postižením tak, aby bylo stejně kvalitní v porovnání s ostatními školami. A aby se všichni žáci a studenti učili žít společně se svými vrstevníky, kteří jsou postižení, a nebáli se takového soužití. ●

Mgr. Jana Havlová (24)

(neslyšící, uživatelka kochleárního implantátu) absolventka Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně

Bára se narodila s těžkou formou DMO, která se závažněji promítla na nohách a méně na rukách. Vzhledem k velké skolióze zad má kovovou výztuhu u páteře, a proto celodenně používá mechanický vozík. Mezi zdravé děti se integrovala od mateřské školky, a to zejména díky cílevědomosti rodičů. Z jeslí přešla do soukromé mateřské školky, odkud po roce zejména z finančních důvodů odešla. Následně se dostala do denního stacionáře mezi děti s kombinovaným postižením, kde byla jedním z mála mluvících dětí. Pak se dostala do běžné mateřské školy, kam chodila další dva roky a kde se jí podařilo dobře integrovat. Na základní školu nastoupila po psychologickém vyšetření s ročním odkladem. Přestože jí lékaři doporučili vzdělávání ve speciální škole, její rodiče se rozhodli dát Báru do běžné základní školy. Pak vystudovala gymnázium a nyní dokončuje svá vysokoškolská studia.

Barbora Antonovičová (24)

*(dětská mozková obrna, na vozíku)
studentka pátého ročníku Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně*

„Podle mého názoru je integrace a inkluze dobrá vize, musí však být dostatečně

*finančně, odborně i celospolečensky podporována,“
domnívá se Barbora Antonovičová.*

● Jak jste se ve škole vyrovnávala se svými specifickými potřebami?

Nastoupila jsem do základní školy s tím, že budova byla bariérová, moje třída se nacházela v prvním patře a chodilo do ní méně dětí. Měla jsem jednu asistentku při vyučování a druhou na hygienu a pomoc v jídelně. Bohužel moje početně menší třída byla po prvním roce rozpuštěna, přešla jsem tedy do třídy jiné, kde na mě nebyly děti už tak milé.

Po druhé třídě jsem ze školy musela odejít, neboť nebyly zajištěny finanční prostředky na potřebnou asistenci a nebyla ani ochota ze strany vedení školy. Protože na hledání další školy měli mí rodiče jen období prázdnin a v žádné běžné základní škole v blízkém okolí mě nechtěli přijmout, tak jsem na další tři roky skončila ve speciální ZŠ při ústavu Kociánka. Tam bylo ve třídě kolem sedmi žáků s různým stupněm tělesného postižení, pracovní tempo bylo výrazně pomalejší, takže jsem s učením neměla žádné problémy, spíše jsem se nudila.

Po skončení prvního stupně ZŠ se mí rodiče začali poohlížet po osmiletém gymnáziu, kam bych mohla přejít. V té době nebyly skoro žádné školy přístupné pro vozík a ani jejich vedení tomu nebylo nakloněno, takže jsem měla velké štěstí, že jsem narazila na soukromé gymnázium Integra v Brně, které již mělo s integrací zkušenosti. Před přijímacími zkouškami jsem absolvovala psychologické testy, které vyšly nadprůměrně, následně jsem úspěšně složila přijímací zkoušky a začala studovat. Budova byla bezbariérová jen částečně, ale třídu jsem měla v přízemí a na záchodě bylo přiděleno madlo. Později, i díky snaze mé mámy, přibyla plošina do prvního patra. V primě jsem měla asistentku ve výuce, kterou jsem již další roky nepotřebovala. Po škole jsem se dokázala pohybovat sama, a pokud jsem potřebovala s něčím pomoci (donést oběd na stůl, přejet venkem mezi budovami), většinou jsem poprosila spolužáky nebo později občas i asistenty dalších studentů na vozíku (ovládání plošiny).

● Jak se k vám spolužáci chovali?

Jelikož šlo o soukromé gymnázium, náš třídní kolektiv čítal kolem patnácti studentů. Třídní učitelka a psychologka se snažily s nimi pracovat, aby mě dobře přijali, ale s odstupem času vím, že první rok a půl byl takový ošukávací a že jsem jim nakonec já sama musela říct a ukázat, že jsem úplně stejná jako oni, abych se do kolektivu zařadila úplně.

● Jaké plusy pro vás inkluzivní vzdělávání mělo?

Z mého pohledu moje integrace do třídy obohatila výrazně obě strany – mě v tom, že jsem měla možnost být v kolektivu zdravých vrstevníků, a spolužáci si doufám odnesli to, že člověk na vozíku může být stejně chytrý jako oni, ale třeba i to, jak se chovat k lidem na vozíku a pomáhat ostatním.

● Co pro vás bylo nejtěžší? S čím jste se špatně vyrovnávala?

Co se týče středoškolského studia, měla jsem individuální vzdělávací plán na tělocvik, geometrii, která byla mimo možnosti mé jemné motoriky, a obecně jsem měla nárok na více času při psaní testů. Učitelé se mi až na výjimky snažili vždy maximálně vyjít vstříc. S probíranou látkou jsem neměla žádné problémy. Vždy jsem měla vysvědčení s vyznamenáním a taktéž dopadla i moje maturita. Během osmi let mého zdejšího studia se vyskytly menší problémy, které se vždy povedlo vyřešit.

Pokud bych neměla možnost studovat na gymnáziu, zřejmě bych pak úspěšně nesložila přijímací zkoušky na vysokou školu, kde mě nyní čeká diplomová práce a státnice. Budova Právnické fakulty je dobře přístupná s vozíkem (bezbariérová WC, výtah, plošina), učitelé jsou ve velké většině velmi vstřícní k mým speciálním požadavkům a spolužáci mi v případě potřeby pomůžou a poradí. Součástí studia je i povinná praxe – s hledáním místa jsem měla velký problém, ale nakonec mě přijali jako praktikantku v Kanceláři veřejného ochránce práv, kde mají vstřícný přístup a kde jsem velmi spokojená.

dokončení na následující straně dole

Michael Červinka (22)

(dyslexie – opožděný vývoj řeči)

student Vyšší odborné školy zdravotnické Emanuela Pöttinga a Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky Olomouc

„Velmi mě motivovala moje třídní učitelka,

když mě chválila,“

vzpomíná si Michael Červinka.

Michael se narodil s vývojovou vadou řeči. V sedmi letech ještě nemluvil, proto získal školní odklad. Všechny základní školy v regionu ho odmítaly přijmout kromě jediné – Základní školy v Prostějově na Husově náměstí. Tam byl integrován, přestože mu byla doporučena základní speciální škola pro vadně mluvící v Olomouci (dnes Základní škola a Mateřská škola logopedická Olomouc). Po dokončení Střední zdravotnické školy nyní studuje Vyšší odbornou školu zdravotnickou Emanuela Pöttinga v Olomouci.

● V čem konkrétně spočívá vaše specifická potřeba?

Potřeboval jsem, aby mi škola tolerovala moje osobní pracovní tempo, dopřála mi dostatek času na vypracování a kontrolu písemných úkolů a aby se mnou měli učitelé trpělivost i při ústním zkoušení.

● Jak na vás spolužáci reagovali?

Na základní škole vstřícně, na střední škole to už bylo horší, ale třídní kolektiv se mi snažil pomoci.

● Jakou pomoc vám poskytovali vaši učitelé?

Od 1. třídy se mi hodně věnovala moje třídní paní učitelka, která si nastudovala z učebnic, jak mě má učit a jak má se mnou komunikovat. Mě to moc motivovalo, stejně jako pokaždé, když mě chválila.

● Co pro vás bylo nejtěžší? S čím jste se špatně vyrovnával?

Pro mne bylo nejtěžší, když jsem měl vystupovat při ústní zkoušce před celým kolektivem třídy.

● Můžete uvést plusy, které pro vás inkluzivní vzdělání mělo?

Positivem inkluzivního vzdělání pro mě je, že mi pedagogové dávají více času na vypracování a kontrolu písemných prací, včetně příprav na ústní zkoušky. ●

● Kdo vám výrazně pomohl na vaší cestě za vzděláním?

Jsem přesvědčena, že bez velké snahy mých rodičů

o to, abych navštěvovala běžné školy, bych rozhodně na budoucí diplom z Právnické fakulty nedosáhla.

V mém vysokoškolském studiu mě podporuje VDV – jsem stipendistkou programu Fond vzdělání. Další velmi významnou podporu mi poskytuje Středisko Teiresiás,

kteří se zaměřuje na pomoc studentům se specifickými nároky; využívám hlavně možnosti bezplatné asistence při školních aktivitách a také možnost úpravy podmínek při zkouškách, např. psaní testů na počítači s navýšeným časem na vypracování. Existence Teiresiásu je pro mé studium klíčová a velmi mi ho ulehčuje.

● Co byste na současné situaci inkluzivního vzdělávání změnila?

Podle mého názoru je integrace a inkluze dobrá vize, musí však být dostatečně finančně, odborně i celospolečensky podporována. Cílem by mělo být rozvíjení potenciálu konkrétního studenta. Proces začleňování studentů se specifickými potřebami obohacuje celý studijní kolektiv, učitele a v konečném důsledku i celou společnost. ●

S určitým stupněm inkluze se setkával už od první třídy základní školy, kde měl štěstí na ochotné lidi, kteří mu probíranou látku vysvětlili a věnovali se mu nad rámec svých povinností. „Za jejich čas, vůli a snahu jsem neskonale vděčný, neboť věřím, že relativně pohodově prožité dětství, společně s dobrým základem ve vzdělání, je nejlepší cestou k dalšímu osobnímu a profesnímu rozvoji,“ říká. A zároveň vyzdvihuje svou rodinu, která při něm stojí a pomáhá mu. „Chápající členové rodiny, kteří jsou člověku oporou a nápomocní, jak nejlépe dokáží, jsou v každém případě základem úspěchu, což u člověka s postižením platí dvojnásob.“

Jan Vrba (24)

*(sluchové postižení – úplná hluchota)
student oboru Management v sociální sféře na VŠSS Havířov na Ostravsku*

● V čem spočívá vaše specifická potřeba?

Lze ji shrnout na rozšířené konzultace, procvičení a ujasnění učiva. Konkrétně jde o detailnější ujasnění probírané látky, jelikož během hodin nemám možnost zachytit vše důležité. Potřebuji, aby vyučující určitým způsobem modifikoval svou řeč tak, abych si mohl pomoci různými technikami při porozumění výkladu. Pomáhá mi, pokud dostávám zadání v písemné podobě, čímž lze předcházet různým chybám při porozumění. Obtížná je pro mne zejména výuka jazyků, jelikož je velmi náročné naučit se vyslovovat slovíčka srozumitelným způsobem. Zde potřebuji zvláštní péči, kreativitu a různé mnemotechnické pomůcky. Využívám různé vzdělávací kurzy i mimo rámec studia, např. v jazykových školách. Velkou výhodou v oboru, který studuji, je menší počet studentů v učebně, tudíž vyučující má mnohem větší prostor i více času na individuálnější přístup.

● Jak moc vás vnímali vaši spolužáci jako „jiného“?

Někteří zvědavě, jiní přátelsky. Další váhavě, jelikož netušili, jak se mnou komunikovat. Jiní mi později přiznali, že byli velmi překvapeni, neboť si mého postižení ani nevšimli. S vyloženou nevráživostí jsem se (prozatím) naštěstí nesetkal.

● Jakou pomoc vám poskytují vaši učitelé?

V mém případě se vyučující vždy snaží,

„Snažím se na svět

dívat pozitivně,

a tak prozradím, že nejvíce ‚zábavy‘ jsem si vždy ‚užil‘ s vyučujícími, kteří během výkladu látky chodí po učebně,“ usmívá se Jan Vrba.

mluví pomaleji, artikuluje. Občas zkontrolují, zdali vše v hodině stíhám v průměrném tempu. Po hodinách i na konzultacích vždy odpoví na mé otázky či mi s uševem ochotně pomohou. Když mám nějaký problém, většinou si umím říci či požádat o pomoc či určitou úpravu chování, např. o lepší artikulaci. Myslím, že dobrá komunikace je základem úspěšného vztahu.

● Co pro vás bylo nejtěžší?

Občas člověk musel dokazovat, že na hlavní vzdělávací proud (tedy s podporou a jistými úpravami) výsledkově stačí. Ne sobě či rodině, ale spíše vyučujícím či úřadům. Přece jen hrozba typu „Nestíhá, tak jej musíme přeradit do speciální školy“ v určitých chvílích (především na ZŠ) byla. Ale pro mne sloužila spíše jako motivace. Neříkám, že by to byl špatný krok (každý jsme jiný), ale pro mne by speciální škola zkrátka nebyla tím pravým.

● S čím jste se špatně vyrovnával?

Nejde přímo o inkluzi, ale o zdravotní problémy, které mi spolu s nepříznivou konstelací v roce 2013 způsobily mnoho starostí a určitých zásadních životních změn. Vzhledem k tomu jsem velmi rád, že mi na současné škole vyjdou vždy vstříc a podporují mne, jak nejlépe dokáží.

● Můžete uvést plusy, které pro vás inkluzivní vzdělání mělo a má?

Troufnu si napsat, že díky němu jsem měl možnost projít vzdělávacím systémem v ČR. Mohu poznávat různé lidi a situace, které by mne jinak minuly.

● Co byste na současné situaci inkluzivního vzdělávání změnil, kdybyste měl kouzelný proutek z pohádky?

Myslím, že vzdělání je o lidech, stejně jako inkluze a pochopení lidí s postižením obecně. Ale vnímání a myšlení lidí „mávnutím kouzelného proutku“ nezměníte. Netýká se to jen okolí, ale také lidí s postižením. Důležité je nevzdávat se a v rámci možností vše brát jako výzvu, pokud to situace a zdravotní stav dovolí. ●